բերքերի մէջ խառնվում ու կորչում էին, այժմ առանձին կարող է օտարաց ուշքը գրաւել ու մեր երկիրն էլ զանազան հետաքրքիր անձանց ուսումնասիրելու առարկայ դառնալ։

Արևելեան տէրութիւնները — Ցաճկաստանը, Պարսկաստանը, Չինաստանը, Եապօնիան և այլն, այս աշխարհանդէսի մէջ մեծ տեղ են բռնում և մեծ պատրաստութիւնների վերա են, բայց առ այժմ ոչինչ չէ կարելի ասել, որովհետև այս երկիրների մեծ մասը քողով են ծածկուած, միայն լսվումեն չաքուչների ձայները և երբեմն երևումեն այստեղ այնտեղ չինացի, եապօնացի կամ Ցաճկաստանի մշակները Վիէննայի մէջ.—

Ուրախալի է որ Ցաճկաստանի և Պարսկաստանի ներկայացողների մէջ Հայ անձինք էլ են խառնուած։ Պարսկաստան երկրի Վիէննայի աշխարհանդէսի մէջ ներկայացնող մի պատուական հայերէն, գաղղիերէն և ռուսերէն հասկացող Հայ ազգի իշխանն է։—

Կարծեմ աւելորդ չի լինի մի քանի խօսք ևս Վիէննայի նիւթական կարեաց արժէքների վրա, որի թանգութեան լուրը սաղ աշխարհի վրա տարածուեցաւ և շատերի միտքը փոխեց Վիէննա գալու։ Ցիրաւի ամսոյս սկիզբները մեծ թանգութիւն էր թէ բնակարանների և թէ ուտելիքների և խմելեաց, բայց վիէննացիք շուտով նկատեցին իրանց սխալմունքը, տեսան որ օտար հիւրերը վախենալով Վիէննայից ստացած լուրերով չեն գալի, իսկ մի անգամ այստեղ ընկած ու սովոր օտարներն էլ չեն նեղանում մի քառորդ կամ կէս ժամ կորցնելու և էժան հիւրանոցներումն ճաշելու ու բնակուելու, հարիւրաւոր հիւրանոցներ չը նայեցեալ իր արած օրական մեծ ծախքերի ամբողջ օրը մի հիւր չէ ընդունում, ծառաները (կէլներները) պարապ ձեռքը ջիբում իդուր հիւրատէրից փող ու ապրուստ էին ստանում և չուացնելով դռնից կամ պատուհանից սպասումէին մի մոլորեալ օտարականին որ սխալմամբ իր փողի քըսակը նրանց թափ էր տալ տալի։ Քաղաքիս կառավարութիւնը և լրագիրները սկսեցին իրանց գործունէութիւնը, որին ստիպելով, որին համոզելով հասկացնել որ այս թանգութիւնը իրանց դժբաղտութիւն է, որ սրա վերջը այն կը լինի որ այս աշխարհանդէսը միայն վիէննայեցւոց համար կը դառնայ և հարիւրից մէկն օտարական կը մնայ կամ կը գայ այստեղ իր փողերը մխսելու. շատ չը տեսեց այս տեսակ վարմունքը. քաղաքային վարչութեան և մանաւանդ լրագիրների ազդեցութիւն այն արաւ, որ երեք չորս օրից յետոյ բնակարանների գիները վեր ընկան նոյնպէս և ուտելեաց ու խմելեաց. այժմս կարելի է մի մարդու համար բնակարան գտնել օրէնը մի ֆիորինով *) տմսական 15—30 ֆիորինով, մի պորցիայ սուպը արժի հիմայ գրեթէ ամէն տեղ 8—20 Աւստր. կրէյցեր. մսեղէն կերակուրները, կարտոֆիլով կամ ուրիշ բանով միասին պորցիան արժի 35—90 կրէյցէր Աւստր. մի մեծ բաժակ գարեջուր 12—15 կրէյցեց, մի մեծ չիչ սովորական ճաշու գինին 50 կրէյր. մինչև մի ֆիորին, մի մեծ թաս կաֆէն 18—25 կրէյցեր կաթով կամ սէրով. մի գրուանքայ **) տաւրի միս 30—40 կրէյցեր, մի գրուանքայ ալիւր 10—15 կրէյցեր և այլն և այլն։

Վերոյիշեալ գիները հաղորդում եմ որովհետև մասնաւորապէս հենց գերմանացի ծանօթներիցս էլ անգամ նամակով յայտնել էին ինձ իրանց երկիւղը Վիէննայի թանգութիւնից, և ինչքան մեզանումն պէտք է լինի. մանաւանդ այն անձանց համար որոնք նպատակ ունեն այս աշխարհանդէսից օգուտ քաղելու իրանց առարկայումն։

Մի խորհուրդ մեր հայ երիտասարդ ուխտաւորներին. թող նրանք Վիէննայ հասնելուն պէս տեղեկանան այստեղ գտնուող մեր կողմի Հայ երիտասարդաց և մանաւանդ Հայ ուսանողաց հասցէները և նրանց խորհրդի դիմեն. այս օտար տեղումն կարծեմ, կարող եմ ասել, որ մեր Գերմանիայի ուսանողները որոնց մեծ մասը երևի այս աշխարհանդէսին այցելութիւն կանէ և բաղդաւորապէս մեծ թիւ է կազմում, ուրախ կը լինեն կարելին չափ խորհրդով և գործով օգնական լինելու, մեր հայկական այն դասին որնոր միայն ուսման և իրան կոչումի մէջ կատարելագործուելու նպատակով այստեղ ուխտ կը կատարեն ու ցանկալի է որ այսպիսի ուխտաւորների թիւը մեծ լինի. գոնէ այս մեծ ուսումնարանից հայն էլ մի բան սովորի։

Բ. Թ.

*) Ցանօթ. մի թուղթ ռսի ռուբլին այժմ արժի Աւստրիայի ֆիորին և 45—48 Աւստրիայի կրէյցեր. Մի Աւստրիայի ֆիորին ունի 100 կրէյցեր, մի ռսի կոպէկն մօտ մի կրէյցեց և կէսն է Աւստրիացւոց փողով։

**) Աւստրիայի գրուանքան մեր գրուանքից մեծ է։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աշնախում կայ մի եկեղեցի սուրբ Նինուէ անունով. այն եկեղեցւոյ վերա փորած է մի կշիռ որի մի թաթում դրած է մի կտոր արդարութիւն, իսկ միւս թաթից կախուած հազարաւոր ստատանեներ քաշում են կշռին, բայց արդարութիւնը մնում է իրա ծանրութեան մէջ անշարժ։

***

Տփխիսում ցանկանումեն բաց անել առևտրական դատարան և այդ պատճառաւ մայիսի 24-ին ժողովվել էին քաղաքական կառավարութեան դահլիճը քաղաքից ընտրուած պատգամաւորներ դատարանի նախագիծը քննելու համար հարկաւոր էր որ այն նիստում քննէին և այն թէ ժողովուրդի որ դասից կարող են լինել անդամներն։ Որովհետև պատգամաւորների մէջ կային իրաւաբաններ, ուստի սոքա կարծում էին որ անդամներն անկասկած պէտք է լինեն իրաւաբաններից, ծառայողական մասը, որ իրա աշխատութեամբ հասել էր ծառայական պաշտօններին, կարծելով որ իրաւաբաններից շատերը ստանալով դիպլոմ միայն արքունական ծառայութեան մէջ մի արտօնութիւն են ժառանգել, բողոքում էր իրաւաբանների կարծիքի դէմ, ասելով որ իրանց դասից աւելի յարմար է անդամներ ընտրելը։ Երրորդ դասը փաստաբանները իրանց փաստաբանական ճարտարութեամբ պաշտպանում էին իրանց իրաւունքը անդամ լինելու համար։ Չորրորդ—վաճառականական դասը՝ զարմանալով այդպիսի կարծիքների վերա կոչումէր՝ մեր դատարանը վաճառականների համար է, և թէ նոցա կեանքի, գործերին, հաշվատարութեան ծանօթներն վաճառականներն են, ուրեմն նոքա պիտի լինեն դատաւոր իրանց դատարանի մէջ։

***

«Մշակի» խմբագրութիւնը շնորհակալութեամբ ստացաւ գեր. Արիստակէս վարդապետ Սեդրակեանցից իր աշխատութիւնը՝ «Հնութիւնք Հայրենեաց ի գաւառին Երնջակու»։

***

Այժմ գրականութեան մէջ շատ են խօսում Ուիլիէմ Սօրնտըն (William Thornton) անգլիացու մի նոր փիլիսոփայական շարադրութեան մասին։ Առաջ նա յայտնի էր Եւրօպայում մանաւանդ իր «Աշխատանք» անունով գրքով։—Գուցէ հետաքրքրելի է իմանալ մեր տիկնանց, որ այդ երևելի անգլիացու մայրը՝ հայուհի էր։

***

Վիէննայից գրում է մեզ պ. Բ. Թ. որ խօսք կայ թէ Վիէննայի աշխարհանդէսը բաց է մնալու մինչև հոկտեմբերի 31-ը 1873 թուի։

***

«Մասիս» լրագիրը հաղորդում է Կ. Պոլսից՝ այս առաւօտ ժամ լինելն միջոցները Բերայի չիտակ ճանբան թէքկէին մօտ հրդեհ պատահելով, 80-ի չափ տուն և խանութ այրեցան։

***

Նոյն լրագրի մէջ կարդումենք՝ Վիտինէն եկած վերջին լուրերը քօլէռային բոլորովին դադրած ըլլալը կը հաստատեն։ Բէշթի մէջ ալ բռնուողներուն թիւն օր քան զօր նուազելով, օրը տասնի իջած է։

ՏԵՂԵԿԱՑՈՒՑ

ՓՕՍՏԸ. Ռուսաստան և Արտասահման ամեն օր, բացի կիրակի օրից։ Երկուշաբթի. Քութայիս, Չէրնոմօրի վիճակ, Սուխում, Երևանի գաւառ։ Երեքշաբթի. Բագու, Գանձակ, Դաղստանի հնահանդ (թեթև փոստը)։ Չորեքշաբթի Քութայիս և Ալէքսանդրապօլ։ Ուրբաթ Քութայիս, Երևան, Նուխի, Զաքաթալ, Ախալցխայ։ Շաբաթ. Բագու Գանձակ (ծանր փոստը)։

—

ՓՕԹԻ-ԹԻՖԼԻՍԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ գնումէ ամեն օր՝ խառն գնացքը առաւօտ 9 ժամին 25 րոպէ։ Ճանապարհորդների գնացքը երեկոյեան 9 ժամին 30 րոպէ։ Գալիս է՝ կէս օրից յետոյ 4 ժ. 47 ր. և երեկոյեան 11 ժ. 40 ր.

—

ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑը երթևեկ հիւանդների համար գտնվումէ Ս. Նշան եկեղեցու մօտ Եագոր Ղարաջևի տանը և բաց է ամեն օր հիւանդների ընդունելութեան համար առաւօտեան 9 ժամից մինչև 1 ժամը կէսօրից յետոյ։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԹԻՖԼԻԶԻ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

(Յունիսի 6-ին)։

ՈՍԿԻՆ, (պօլուիմպէրիալ) . . .	6 ռ.	8	կ.
ԲԱՄԲԱԿԸ Երևանու.	4 „	50	„
„ Երկրորդ տեսակը . .	4 „	45	„
„ Ամերիկայի սերմից .	6 „	50	„
ԲՈՒՐԴԸ թուչի	6 „	50	„
„ „ երկրորդ տեսակը	6 „	—	—
„ թարեքեամի	5 „	—	—
ՇԱՔԱՐԸ Ռսի (Բրօցկու)	7 „	40	„
„ „ միւս տեսակը . .	7 „	30	„
„ զագրանիցու տրանցիդ.	5 „	10	„
մաքսը վճարած	8 „	25	„
ՇԱՔԱՐԱՒԱԶԸ Ռսի.	6 „	30	„
ՂԱՀՎԱ Լիվանի լաւը.	15 „	—	—
„ Մոկօ, շատ լաւը . . .	17 „	50	„
„ Մարտինիկոի, ցածրը .	14 „	—	—
ԱԼԻՒԻՐԸ Երևանի առաջին տեսակը	1 „	40	„
„ „ երկրորդ տեսակը	1 „	30	„
ԱԼԻՒԻՐԸ Դեանջու հասարակ . .	1 „	60	„
„ Շորագեալու	1 „	60	„
ԳԱՐԻՆ Երևանի.	—	90	„
ՊՂՊԵՂԸ	11 „	—	—
ՇԻՐԲԱԽՏԻ ձէթ.	10 „	60	„
ՄՈՄ	12 „	—	—

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԵԱՆ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ

(Յունիսի 6-ին)

ՓՈԽԱՆԱԿ. բարաթ պօլս. . . վճա. . .	6—70
„ „ Թաւրիզում վճա. . .	4—70
ՄԱՐՍԷԼ և Փարիզ, 100 բուբլին ածէ.	341½ ֆր.
ԼՕՆԴՕՆԻ վերա, (Օդէսայի կուրսը) 7 բուբլի 41½ կոպէկը ածէ. . . .	1 լիրա
ՄԱՐՍԷԼՈՒՄ բամբակի 50 քիլօ 3 փութ 2 գրվ.) ծախվումէ	76 ֆր.
(ՄԱՐՍԷԼՈՒՄ Երևանու Ամերիկ. սերմի բամբակը ծախվումէ .	90 ֆր.
„ առաջին տեսակը	60 ֆր.
„ երկրորդ տեսակը	50 ֆր.
ՄԱՐՍԷԼՈՒՄ թուչի սպիտակ բուրդը ծախվումէ	95 ֆր.
„ երկրորդ տեսակը. . .	92½ ֆր.
„ գառան բուրդը ածէ . .	105 ֆր.
„ թարաք. բուրդը ածէ . .	70 ֆր.
„ Ղարաբ. բուրդը ածէ . .	55 ֆր.
„ երկրորդ տեսակը. . .	50 ֆր.

ԿՕՍՏԱՆԴՆՈՒՊՕԼՍՈՑ խարջ Նուխվայ թեչն (մետաքսը) շատ ընտիրը 146 բուբլի։

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳԻ ՎԱՃԱՌԱՆՈՑ։

(Մայիսի 26-ին)

ԼՕՆԴՕՆ.—մի ռուբլի ածէ 32⁷/₃₂ պէնս (փոխանակ 40 պէնս)։

ՓԱՐԻԶ.—մի ռուբլի ածէ 342 սանտիմ (փոխանակ 400 սանտիմ)։

Առաջին ներքին 5% փոխառութեան տոմսակ			—
երկրորդ			—
5% Բանկի տոմսակ	„	1 շրջանի	—
„ „	„	2 շրջանի	95³/₈
„ „	„	3 շրջանի	—

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Յակոբ Վանցեանցի ժառանգները պատիւ ունին յայտնելու ինչպէս օտարաքաղաքացի, նոյնպէս և օտարերկրացի վաճառականներին, որ յուլիսի 25-ից 1873 թուի նրանք բաց անելու են առանձնակարգ Գործակատարութիւն ապրանքների տեղափոխութեան „Правдолюбецъ“ (պրավդոլիուբէց) ֆիրմայով.—Թիֆլիսում, Փոթիում, Կ. Պոլսում, իսկ օգոստոսի 25-ից և Մարսէյլում։ Վանցեանցի ժառանգները բոլոր միջոցները գործ են դնում ապրանքների շուտ տեղափոխութեան համար, կատարեալ երաշխաւորութեամբ, որ ամենքը որք բարեհաճեն դիմել յիշեալ գործակատարութեանը յանձնարարութիւններով, ամեն կողմից բաւական կը մնան իրանց ապրանքների շուտ և ճիշդ տեղափոխութեան մասին, մասնաւոր գներով։

Գլխաւոր գործակատարութիւնը գտնվելու է Փոթի քաղաքում, կառավարութեամբ Տիգրան Յակոբեան Վանցեանցի։

Ժառանգներ—եղբայրներ Տ. Գ. և Ե. Վանցեանց։

Համառօտակ մատուցումներ „Մեծ մարդերի պատմութիւններ“ անունով թարգմանական աշխատութիւնը։ Խնդրում եմ դարձեալ Հայ պարոններից չմնայել իւրեանց դրամական օգնութիւնը։

Գրիգոր Տէր-Մելիքսեդեկեան։

Ցանկանում են փոխ առնել 5 հազար ռուբլից մինչև 10 հազար ռուբլի, վճարելով մինչև 12 պրոցէնտ շահ, քաղաքի անշարժ կայքի հաստատ գրաւականով։ Հարցնել „Մշակի“ խմբագրութեան մէջ։

Իմ աշխատասիրած „Մայրենի լեզուի“ Ա. տարին արդէն սպառուած լինելով և նորա երկրորդ տարին էլ պատրաստուած, ես շուտով սկսելու եմ նոցա տպագրութիւնը պատկերներով և գծագրութեան օրինակներով։ Բայց որովհետև պատկերների փորագրութիւնը Թիֆլիսում շատ թանկ է նստում, ուստի ստիպուած եմ դիմել մեր Ազգային Ուսումնարանների վարչութեանց, առաջարկելով նոցա, եթէ կ'բարեհաճեն, նպաստել գրքերիս տպագրութեան, ձեռնտու պայմաններով կանխօրէն գնելով իրանց ուսումնարանների համար երկու գրքերից մի անգամից 100 մանէթի առնողին 20% զեղչումն կ'լինի. իսկ այն գրավաճառները կամ ուսումնարանները, որոնք կանխապէս կը գնեն ոչ պակաս քան երկու հարիւր մանէթի 25% զեղչումն կ'ստանան։ Ստացած փողերի համար կտրուի ստացագիր։ Գրքերը պատրաստ կ'լինեն սեպտեմբերին և պատկերազարդ տպուելուց յետոյ կ'ծախուին 45 կ.

Իմ հասցէն. Тифлисъ.

Николаю Тер-Гевондіанцъ

Въ домѣ Могнинской Церкви.

Նորերումս դուրս եկաւ և ծախվումէ Վ. Շահվերդեանի «ՆԿԱՏՈՂԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՄ» անունով սկզբնական գործնական ձեռնարկը տարրական ուսումնարանների համար. գինն է 50 կ.։—Ձանապարհի ծախսը հեղինակի վերայ է։ Ծախվումէ Թիֆլիսի գրավաճառանոցներում և պ. Ռ. Բրովհանցի խանութում, Կուկիայի կամուրջի վերայ։—Օտար քաղաքացիները կարող են ստանալ ուղղակի հեղինակից այս հասցէով. Тифлисъ Василію Шавердову, въ редакцію газеты „Мшакъ“.

Գիրքը բաղկանումէ 8 փեցածալ թերթերից. բնագիրը, բացի յառաջաբանից և ցանկից, բաղկանում է 176 երեսից և 101 յօդվածներից զանազան ծանօթութիւններով։ Գրքի բովանդակութիւնը։

Առաջի մասս ա) ուսուցանելու եղանակը բ) դաստան մէջ գտնվող առարկաների հետ ծանօթութիւն. գ) նախընթաց կրթութիւնների մէջ նկարագրած առարկաների համեմատութիւնը (նմանութիւն և զանազանութիւն). բնական պատմութեան սկիզբը դ) ընտանի կենդանիներ, ե) վայրենի կենդանիներ։ զ) այս կենդանիների համեմատութիւնը միմեանց հետ (նմանութիւն և զանազանութիւն). թռչուններ, ը) սողուններ և ձկներ. թ) միջատներ, ժ) մարդ, ի) ծանօթութիւն հայրենիքի հետ։

Երկրորդ մասս. խառն հատուածներ ընթերցանութեան համար. այս մասը բաղկանում է 33 յօդվածներից։ Այս յօդվածների բովանդակութիւնը վեր առած է երեխայի շրջապատող կեանքից և բնութենից։

Дозволено Цензурою. Тифлисъ, Іюня 6 1873 г. Մելիքովի և ընկ. տպարան Խմբագիր—հրատարակող Գրիգոր Արծրունի